

Livsmedelskontroll och genteknik

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 72 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2001 om livsmedelskontroll och genteknik. I motionerna tas bl.a. frågor upp om märkning av livsmedel, mervärdesmat (Functional foods), EU:s livsmedelsmyndighet, småskalig livsmedelsproduktion, genteknik m.m.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks bl.a. med hänvisning till tidigare utskottsbehandling (senast våren 2001), EG:s rättsakter på livsmedelsområdet, pågående arbete inom EU och nationellt samt till pågående beredning inom Regeringskansliet bl.a. av Bioteknikkommitténs betänkande (SOU 2000:103).

I betänkandet finns 21 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	6
Utskottets överväganden	7
Märkning av livsmedel	7
Mervärdesmat/Functional foods	13
Inrättande av en europeisk livsmedelsmyndighet	14
Småskalig livsmedelsproduktion	15
Kontroll för säkra livsmedel/livsmedelssäkerhet.....	18
Ekologiska livsmedel m.m.	21
Genteknik	22
Reservationer.....	26
1. Miljömärkning av fiske m.m. (punkt 4).....	26
2. Dioxinhalter i fisk (punkt 5)	26
3. Märkning av produkter innehållande GMO (punkt 6).....	27
4. Märkning av produkter innehållande GMO (punkt 6).....	27
5. En gemensam livsmedelsmyndighet (punkt 8).....	28
6. En gemensam livsmedelsmyndighet (punkt 8).....	29
7. Lokalisering av livsmedelsmyndigheten (punkt 9).....	29
8. Småskalig livsmedelsproduktion (punkt 10)	30
9. Småskalig livsmedelsproduktion (punkt 10)	30
10. Mobila slakterier (punkt 11).....	31
11. Djurskyddstillsyn vid slakterier (punkt 12)	32
12. Livsmedelsproduktionens miljö- och hälsoeffekter m.m. (punkt 14).....	32
13. Livsmedelskontroll m.m. (punkt 15)	33
14. Livsmedelstillsynens organisation (punkt 16)	33
15. Livsmedelstillsynens organisation (punkt 16)	34
16. Livsmedelsforskning (punkt 18).....	34
17. Ekologiska livsmedel m.m. (punkt 19).....	35
18. Ekologiska livsmedel m.m. (punkt 19).....	35
19. Ekologiska livsmedel m.m. (punkt 19).....	36
20. Genteknik (punkt 21).....	37
21. Moratorium (punkt 22)	37
Särskilda yttranden	39
1. Märkning av produkter innehållande GMO.....	39
2. Mobila slakterier.....	39
3. Salmonella	39
4. Genteknik	40
Bilaga Förteckning över behandlade förslag	41
Motioner från allmänna motionstiden 2001.....	41

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Märkning av livsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ219 yrkande 1, 2001/02: MJ496, 2001/02:MJ518 yrkande 5, 2001/02:MJ520 yrkande 18 och 2001/02:MJ526 yrkande 11.

2. Märkning av nötkött

Riksdagen avslår 2001/02:MJ475 och 2001/02:MJ520 yrkande 21.

3. Märkning av hormonkött

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ526 yrkande 9.

4. Miljömärkning av fiske m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ302 yrkandena 5 och 6 samt 2001/02:MJ370 yrkande 8.

Reservation 1 (v)

5. Dioxinhalter i fisk

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ370 yrkande 14 och 2001/02:MJ422 yrkande 7.

Reservation 2 (v)

6. Märkning av produkter innehållande GMO

Riksdagen avslår 2001/02:MJ434 yrkande 1, 2001/02:MJ498 delvis, 2001/02:MJ515 yrkande 13, 2001/02:MJ518 yrkandena 10 och 11 samt 2001/02:MJ528 yrkande 2.

Reservation 3 (v)

Reservation 4 (mp)

7. Mervärdesmat

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ219 yrkande 14.

8. En gemensam livsmedelsmyndighet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ219 yrkandena 3 och 4, 2001/02:MJ526 yrkandena 7 och 8 samt 2001/02:U301 yrkandena 46 och 47.

Reservation 5 (c)

Reservation 6 (fp)

9. Lokalisering av livsmedelsmyndigheten

Riksdagen avslår motion motionerna 2001/02:MJ213 och 2001/02: MJ520 yrkande 20.

Reservation 7 (m, kd, c)

10. Småskalig livsmedelsproduktion

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ219 yrkandena 10–13, 2001/02:MJ237 yrkandena 3 och 4, 2001/02:MJ343 yrkande 8, 2001/02:MJ371 och 2001/02:N27 yrkande 9.

Reservation 8 (m)

Reservation 9 (kd, c)

11. Mobila slakterier

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ301 yrkande 5, 2001/02:MJ338 yrkande 19, 2001/02:MJ429 och 2001/02:MJ518 yrkande 13.

Reservation 10 (v)

12. Djurskyddstillsyn vid slakterier

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ301 yrkandena 1–3.

Reservation 11 (v)

13. En nationell kommitté för säkra och sunda livsmedel

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ219 yrkande 2.

14. Livsmedelsproduktionens miljö- och hälsoeffekter m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ422 yrkande 9.

Reservation 12 (v)

15. Livsmedelskontroll m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ219 yrkandena 5 och 7.

Reservation 13 (c)

16. Livsmedelstillsynens organisation

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ219 yrkande 8, 2001/02:MJ272 och 2001/02:MJ497.

Reservation 14 (c)

Reservation 15 (mp)

17. Salmonella

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ219 yrkande 6.

18. Livsmedelsforskning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ368 och 2001/02:MJ433 yrkandena 1 och 2.

Reservation 16 (m, kd)

19. Ekologiska livsmedel m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02: MJ515 yrkandena 4 och 11 samt 2001/02: MJ526 yrkande 10.

Reservation 17 (v)

Reservation 18 (fp)

Reservation 19 (mp)

20. Försiktighets- och substitutionsprincipen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02: MJ434 yrkande 2, 2001/02: MJ519 yrkande 14, 2001/02: MJ528 yrkande 1 och 2001/02: K426 yrkande 31.

21. Genteknik

Riksdagen avslår motionerna 2001/02: MJ418 yrkandena 6 och 7, 2001/02: MJ443 yrkandena 1–3, 2001/02: MJ498 delvis, 2001/02: MJ528 yrkande 5, och 2001/02: So635 yrkande 3.

Reservation 20 (mp)

22. Moratorium

Riksdagen avslår motionerna 2001/02: MJ422 yrkande 8, 2001/02: MJ515 yrkande 12 och 2001/02: MJ518 yrkande 9.

Reservation 21 (v, mp)

Stockholm den 17 januari 2002

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulf Björklund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulf Björklund (kd), Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Jonas Ringqvist (v), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Caroline Hagström (kd), Per-Samuel Nisser (m), Maria Wetterstrand (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Michael Hagberg (s), Lars Lindblad (m) och Carina Ohlsson (s).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas 72 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2001 om livsmedelskontroll och genteknik. Flera av de frågor som nu är aktuella behandlades av utskotten även våren 2001 i betänkandet 2000/01:MJU12, våren 2000 i betänkandet 1999/2000:MJU12 samt hösten 1999 i betänkandet 1999/2000:MJU5. I motionerna tas frågor upp om märkning av livsmedel, mervärdesmat (Functional foods), EU:s livsmedelsmyndighet, småskalig livsmedelsproduktion, genteknik m.m. Frågor om märkning av livsmedel och konsumentfrågor har under hösten 2001 också behandlats av riksdagen (bet. 2001/02:LU2, rskr. 2001/02:51).

Utskottet konstaterar att EG:s rättsakter på livsmedelsområdet till övervägande del är totalharmoniserade, vilket innebär att det inte är tillåtet för ett medlemsland att ha vare sig strängare eller mer liberala bestämmelser. Bestämmelser om förädling av livsmedel regleras i huvudsak i livsmedelslagen (1971:511) med detaljföreskrifter som utfärdas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, bl.a. förordningen (1989:1110) om avgift för livsmedelstillsyn m.m. Även i Livsmedelsverkets (SLV) författningssamling finns ett flertal bestämmelser om livsmedelshantering. Förutom till dessa regler hänvisar utskottet bl.a. till beredningen i Regeringskansliet av betänkandet SOU 1998:61 om livsmedelstillsynen i Sverige. I sin behandling av de motioner som tar upp frågor om genteknik hänvisar utskottet främst till Bioteknikkommitténs betänkande (SOU 2000:103) som även det bereds i Regeringskansliet.

Utskottets överväganden

Märkning av livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motioner (s, v, c, fp, mp) om märkning av livsmedel med hänvisning till EG:s rättsakter på livsmedelsområdet och pågående arbete med frågorna inom EU och nationellt.

Utskottets ställningstagande

Ursprungsmärkning av livsmedel m.m.

I motionerna MJ219 (c) yrkande 1, MJ496 (s), MJ518 (mp) yrkande 5, MJ520 (kd) yrkande 18, MJ526 (fp) yrkande 11 framhålls bl.a. att det är nödvändigt för konsumenterna med en konsekvent märkning av livsmedel både vad gäller ursprung och innehåll. Utskottet har inte någon annan uppfattning än motionärerna när det gäller önskvärdheten av ursprungsmärkning och vikten av att ha ett starkt konsumentperspektiv när det gäller livsmedel.

Som utskottet framhållit vid flera tillfällen tidigare (se bl.a. bet. 2000/01: MJU12) är EG:s rättsakter på livsmedelsområdet till övervägande del totalharmoniserade. Det innebär att det inte är tillåtet för ett medlemsland att ha vare sig strängare eller mer liberala bestämmelser. EG:s regler bygger i stora delar på internationella rekommendationer från Codex Alimentarius, som är samlingsnamnet för FAO:s (FN:s livsmedelsorgan Food and Agriculture Organization) och WHO:s gemensamma program för bl.a. standarder, riktlinjer och råd. När det gäller krav på märkning av allergiframkallande ingredienser har en lista framställts över de ingredienser som skall anges på förpackningen. Inom Codex Alimentarius fattades i juli 1999 beslut att, om en sammansatt ingrediens utgör mindre än 5 % av det färdiga livsmedlet, endast den sammansatta ingrediensen, t.ex. majonnäs i potatissallad, behöver anges. Dessförinnan gällde en regel om minst 25 %.

I januari 2000 presenterade Europeiska kommissionen sin vitbok om livsmedelssäkerhet med en rad förslag till ny lagstiftning. Bland annat föreslås en skärpning av märkningsdirektivet (79/112/EEG). Skärpningen går i samma riktning som Codex Alimentarius och innebär bl.a. en sänkning till 5 % för sammansatta ingredienser och en lista på de allergiframkallande ämnen som alltid skall anges. Den innehåller också förslag om t.ex. inrättandet av en europeisk livsmedelsmyndighet, en allmän livsmedelslag samt regler för kosttillskott.

Sedan tidigare pågår ett arbete med att modernisera reglerna på livsmedelshygienområdet. Ytterligare ett stort antal förslag bereds för närvarande inom kommissionen och i ministerrådet, bl.a. ändringar av reglerna för livsmedelstillsatser, förbättrad märkning av allergiframkallande ingredienser, förändrade regler för bestrålning samt nya och moderniserade regler för livs-

medelskontrollen. Den allmänna livsmedelslagen som är under utarbetande kommer även att omfatta krav på foder till livsmedelsproducerande djur. Regeringen har i propositionen 2000/01:135 Handlingsplan för konsumentpolitiken 2001–2005 anfört bl.a. att konsumenterna behöver god information om dagligvaror för att kunna göra väl överlagda val i butiken. Konsumenternas krav på information om t.ex. etiska aspekter och miljöaspekter på produktionen är berättigade och bör i möjligaste mån tillgodoses. Genmodifierade livsmedel bör märkas så långt det är möjligt. Ursprungsmärkningen av livsmedel bör utvecklas. Ett uppdrag bör lämnas till Konsumentverket att i samråd med Statens livsmedelsverk och övriga berörda myndigheter utreda möjligheterna att ge konsumenterna tillgång till IT-baserad konsumentinformation om dagligvaror. I uppdraget bör ingå att överväga hur behovet av t.ex. etisk information och information till grupper med särskilda behov kan tillgodoses. I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1, volym 11, utgiftsområde 23) anför regeringen att säkra livsmedel är ett prioriterat område och att det är viktigt att konsumenten sätts i centrum för detta arbete. Riksdagen har fattat beslut med anledning av båda förslagen (bet. 2001/02:LU2, rskr. 2001/02:51 resp. bet. 2001/02:MJU2, rskr. 2001/02:106 och 107).

Mot bakgrund av vad som anförts ovan och det pågående arbetet såväl nationellt som inom EU finner utskottet att syftet med motionerna MJ219 (c) yrkande 1, MJ496 (s), MJ518 (mp) yrkande 5, MJ520 (kd) yrkande 18 och MJ526 (fp) yrkande 11 i allt väsentligt är tillgodosett. Det föreligger således inte något skäl att förorda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Märkning av nötkött

I motionerna MJ475 och MJ520 yrkande 21 (båda kd) framförs krav på märkning av allt kött. Med anledning härav vill utskottet anföra följande. Inom EU gäller sedan den 1 januari 2001 rådets förordning (EG) nr 2772/99 om allmänna bestämmelser för ett obligatoriskt system för märkning av nötkött. Denna förordning har ersatt en tidigare förordning, (EG) nr 820/97, om ett system för frivillig, detaljerad märkning av nötkött och nötköttsprodukter.

Sedan den 15 augusti 2000 gäller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1760/2000 av den 17 juli 2000 om upprättande av ett system för identifiering och registrering av nötkreatur samt märkning av nötkött och nötköttsprodukter. Förordningen innebär att aktörer och organisationer som saluför nötkött inom gemenskapen skall märka köttet. Det obligatoriska märkningssystemet skall bl.a. innehålla ett referensnummer eller en referenskod som säkerställer sambandet mellan köttet och djuret eller djuren. Detta nummer kan utgöras av identifieringsnumret för det enskilda djur från vilket nötköttet kommer eller identifieringsnumret för en grupp djur. Godkännandenummer för det slakteri där djuret eller gruppen djur slaktades samt medlemsstat eller tredje land där slakteriet är beläget. Godkännandenummer för den styckningsanläggning där slaktkroppen eller gruppen slaktkroppar styckades samt medlemsstat eller tredje land där anläggningen är belägen.

Från och med den 1 januari 2002 skall aktörer och organisationer även ange medlemsstat eller tredje land där djuret är fött, alla medlemsstater eller tredje land där djuret är uppfött samt medlemsstat eller tredje land där djuret har slaktats. Arbetet har också inletts med ett liknande men enklare system för grisar. I Sverige finns sedan 1995 en frivillig branschöverenskommelse om ursprungsmärkning av allt kött.

Enligt kommissionens förslag KOM(2001)475 till Europaparlamentets och rådets förordning om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska livsmedelsmyndigheten och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet skall bl.a. livsmedel, foder, livsmedelsproducerande djur och alla andra ämnen som är avsedda för eller kan antas ingå i ett livsmedel eller ett foder kunna spåras genom hela produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan. Förslaget är under behandling i ministerrådet (jordbruk). I förslaget talas inte om märkning, utan om identifiering/spårbarhet. Detta innebär att en producent skall veta vem man köpt råvaror av samt till vem man levererat sina produkter. Dessa uppgifter skall systematiseras på ett sådant sätt att ansvariga myndigheter på begäran kan ta del av dem. Samtliga produkter skall dessutom ha någon typ av identifiering, t.ex. partinummer (ett krav som finns redan i dag). Syftet med förslaget är att om man upptäcker problem i sin produktion, så skall det gå att spåra och återkalla produkten.

Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att arbeta för en märkning av annat kött än nötkött. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ475 (kd) och MJ520 (kd) yrkande 21 om märkning av allt kött lämnas utan vidare åtgärd.

Beträffande hormoner gäller inom EU ett förbud mot hormoner i produktionshöjande syfte. För de djur som av medicinska skäl behandlats med hormoner krävs karenstider för djuren innan de förs till slakt. Import från USA av kött får endast ske om det är fråga om kött från icke hormonbehandlade djur. EU:s förbud mot kött från djur som fått tillväxthormoner har medfört att USA infört strafftullar på vissa EU-produkter. EU:s importförbud har prövats inom WTO, vars vetenskapliga panel ansåg att EU inte hade redovisat några vetenskapliga bevis för att motivera sitt förbud. Efter att EU överklagat den vetenskapliga panelens beslut modifierades detta något. Även om andemeningen kvarstår i beslutet har man samtidigt framhållit att EU inte behöver ha stöd från en majoritet av forskarna. De vetenskapliga bevis som framläggs skall dock komma från välrenommerade källor.

Med det anförda anser utskottet att kraven i motion MJ526 (fp) yrkande 9 om att EU måste fortsätta att arbeta för en korrekt märkning av hormonkött och inom WTO kämpa för att konsumenthälsan sätts i centrum i allt väsentligt får anses tillgodosedda. Motionen bör därför inte medföra någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Märkning av fiskprodukter

Redan i augusti 1996 fattade de nordiska fiskeriministerna beslut om att påbörja ett arbete med miljömärkning av fisk. Inom ramen för detta arbete har det utarbetats kriterier för miljömärkning av vildfångad fisk. Kriterierna presenterades vid det nordiska fiskeriministermötet på Svalbard i augusti 2000. Det beslöts då att arbetet med miljömärkning av fisk skulle fortsätta. Därefter har rapporten lagts fram för EU-kommissionen. Sverige har aktivt deltagit i arbetet. Parallellt med det nordiska arbetet finns sedan hösten 1998 ett kompletterande nationellt arbete under ledning av Fiskbranschens Riksförbund. Det nationella arbetet har resulterat i ett policy- och måldokument samt i en schematisk beskrivning av relevanta miljöaspekter som kan tjäna som underlag för ett kommande arbete med kriterier.

EU-kommissionen har som observatör följt det nordiska arbetet med kriteriutveckling och aviserat att ett meddelande skall komma. Meddelandet kommer troligen att ta upp handels- och marknadsaspekter och kan eventuellt komma att utformas som komplement till den nya marknadsordningen. Miljömärkning av vildfångad fisk finns kortfattat behandlad i kommissionens grönbok *Den framtida gemensamma fiskeripolitiken*, där det sägs att kommissionen har för avsikt att sätta i gång en debatt om ekologisk märkning av fiskprodukter. Odlad fisk kan sedan år 1999 miljömärkas enligt de principer som finns angivna i EU:s förordning 91/2092/EEG om ekologiskt producerade livsmedel. Syftet är att skapa ett legalt ramverk för märkningen inom gemenskapen med regler för certifiering och ackreditering. Enligt vad utskottet erfarit prioriterar regeringen arbetet med märkning av fiskprodukter.

Föreningen KRAV har på nationell nivå tagit beslut om att utarbeta ett system för miljömärkning av vildfångad fisk. Detta arbete planeras vara klart under år 2002. Inom det nordiska arbetet avvaktas dels kommissionens meddelande, dels resultatet av det arbete som KRAV har initierat.

Från och med den 1 januari 2002 skall fiskeri- och vattenbruksprodukter som saluförs till konsument i detaljhandeln innehålla information om artens handelsbeteckning (vetenskapligt namn eller beteckning), produktionsmetod (fångst vid havs- eller insjöfiske eller vattenbruk) och fångstzon (var fisken är fångad). Detta finns reglerat i artikel 4 om konsumentinformation i EU:s marknadsordning för fiskeri- och vattenbruksprodukter. Under år 2001 har det fattats beslut om tillämpningsföreskrifter till denna artikel. Marknadsordningen i övrigt trädde i kraft den 1 januari 2000.

Sammantaget innebär det ovan anförda att utskottet anser att syftet med motionerna MJ302 (v) yrkandena 5 och 6 samt MJ370 (v) yrkande 8 om att regeringen bör ta initiativ till att miljömärkningssystem av fiske och fiskprodukter införs inom EU, i allt väsentligt är tillgodosett. Berörda motionsyrkanden bör därför inte medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Den 27 november 2001 antog ministerrådet ett beslut om dioxinhalter för foderfisk och den 29 november 2001 om dioxinhalter för fisk avsedd som livsmedel. När det gäller fisk avsedd som livsmedel beviljades Sverige och Finland ett undantag t.o.m. den 31 december 2006. Undantaget innebär att

Sverige och Finland inom sina respektive territorier får saluföra fisk fångad i Östersjöområdet, inklusive de stora sjöarna, som överskrider gränsvärdet för fisk (4 pikogram/gram färsk vikt). De fiskar som kan ligga över gränsvärdet är feta fiskar t.ex. laxfiskar, ål, strömming. Kostråd skall finnas för denna typ av fisk. Livsmedelsverket ansvarar för dessa råd. Enligt beslutet skall Sverige dessutom varje år rapportera till kommissionen om resultatet av sin övervakning av dioxinhalten i fisk från Östersjöområdet och om de åtgärder som vidtagits för att minska människors exponering för dioxin från denna fisk. Livsmedelsverket har på sin hemsida lagt ut resultaten från den första fjärdedelen av analyserna. Hela arbetet beräknas att bli klart till försommaren 2002. I Sverige finns kostråd sedan lång tid tillbaka. I samband med de ovan nämnda dioxinbesluten gjorde kommissionen ett uttalande där kommissionen förband sig att ta nödvändiga initiativ för att fastställa konkreta riktlinjer för kontrollen.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det i motionerna MJ370 (v) yrkande 14 och MJ422 (v) yrkande 7 framförda kravet att gränsvärdet för dioxin måste baseras på vetenskapliga fakta och säkra och tillförlitliga mätmetoder samt att näringsintresset inte skall få råda över gränsvärdena för dioxin kan lämnas utan vidare åtgärd.

Märkning av genmodifierade organismer (GMO)

GMO har i Europeiska unionen främst reglerats genom direktiv 90/220/EEG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och förordningen om nya livsmedel och livsmedelsingredienser 258/97/EG. Hittills har 18 av de ansökningar som behandlats under direktiv 90/220/EEG fått ett kommissionsbeslut om att släppas ut på marknaden. Sedan 1998 har ingen ny GMO godkänts under direktivet.

Ett nytt direktiv (2001/18/EG) om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön antogs den 12 mars 2001 (med publicering i EGT den 17 april 2001). Det nya direktivet kommer successivt att ersätta det gamla direktivet 90/220/EEG. Enligt det nya direktivet skall GMO och produkter som innehåller GMO att märkas så att det klart framgår att de är GMO. Direktivet säger att varje land är skyldigt att se till att märkningen av GMO efterlevs. Dessutom finns krav på att varje medlemsstat skall införa system för spårbarhet av GMO i alla hanteringssteg i distributionskedjan. Det nya direktivet behandlar även frågan om oavsiktliga inblandningar av icke EU-godkända GMO i produkter som släpps ut på EU-marknaden. I direktivet föreskrivs att för produkter där tillfälliga eller tekniskt oundvikliga spår av godkända GMO inte kan uteslutas, får ett lägsta gränsvärde fastställas under vilket dessa produkter inte skall behöva märkas.

Kommissionens förordning (EG nr 49/2000) om obligatoriska uppgifter vid märkning av vissa livsmedel som framställts från genetiskt modifierade organismer innebär utöver de uppgifter som föreskrivs i direktivet (79/112/EEG) om märkning m.m. av livsmedel, att ett tröskelvärde på 1 % införs för oavsiktlig kontaminering med GMO. Märkningskravet gäller inte

förekomst av GMO under denna gräns. Kommissionens förordning (EG 50/2000) om märkning av livsmedel och livsmedelsingredienser som innehåller genetiskt modifierade tillsatser och aromer eller sådana som framställts av GMO innebär en utvidgning av märkningsbestämmelserna till tillsatser och aromer.

I samband med att det nya direktivet (2001/18/EG) antogs utlovade kommissionen att den snarast möjligt skulle lägga fram ett förslag om märkning och spårbarhet av GMO och produkter framställda från GMO. Den 25 juli 2001 presenterade kommissionen sitt förslag till förordning om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG (KOM 2001 (182) slutlig). Samma dag presenterade kommissionen även ett förslag till förordning om genetiskt modifierade livsmedel och foder (KOM 2001(425) slutlig). Det sistnämnda förslaget har behandlats i regeringens faktapromemoria 2001/02:FPM34. Förslagen i de båda förordningarna avser delvis samma frågor (i den del de avser det system som skall säkerställa märkning av produkter framställda från GMO). Förslaget om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer går ifrån det nuvarande systemet med analys av DNA och protein. Det nya förslaget innebär att alla produkter tillverkade av en GMO skall märkas. Detta inbegriper t.ex. raffinerade oljor och produkter tillverkade av majssirap. GMO skall godkännas om de kan visas vara säkra. Riskbedömningen skall vara oberoende och öppen. Allmänheten skall kunna lämna synpunkter under godkännandeprocessen. Förslaget om genetiskt modifierade livsmedel och foder innebär att en riskbedömning av alla livsmedel och foder skall ske innan de kan godkännas. Förslaget innebär utökad märkning. Märkningen skall säkerställa en valmöjlighet. Godkännandeprocessen förändras – den nya livsmedelsmyndigheten skall stå för riskbedömningen. Riskbedömningen skall vara oberoende och öppen. Allmänheten skall kunna lämna synpunkter under godkännandeprocessen.

Utskottet har vid tidigare behandling av motioner om genetiskt modifierade organismer uttalat uppfattningen att det genom märkning tydligt skall framgå att en produkt innehåller genetiskt modifierade organismer. Utskottet delar därför i allt väsentligt de synpunkter som förs fram i motionerna MJ434 (s) yrkande 1, MJ498 (s) i denna del, MJ515 (mp) yrkande 13, MJ518 (mp) yrkandena 10 och 11 samt MJ528 (kd) yrkande 2 om märkning av genmodifierade produkter. Mot bakgrund av det ovan anförda synes dock yrkandena väsentligen vara tillgodosedda och utskottet anser att motionerna i dessa delar inte bör föranleda någon vidare åtgärd.

Mervärdesmat/Functional foods

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (c) om mervärdesmat med hänvisning till pågående arbete inom EU och nationellt.

Utskottets ställningstagande

Frågan om s.k. mervärdesmat eller s.k. functional foods och gränsdragningen mellan livsmedel och läkemedel har under flera år varit föremål för utskottets behandling (se bl.a. bet. 2000/01:MJU12). Utskottet har uttalat sin positiva syn på utvecklandet av nya livsmedel med sammansättningar som kan bidra till en näringsriktig kost och på regeringens ambition att vara pådrivande i frågan inom EU och Codex Alimentarius.

Under våren 2001 har en särskild arbetsgrupp inom Livsmedelsverket, arbetsgruppen för produktspecifika hälsopåståenden, arbetat med frågeställningar som rör ”functional foods” och hälsopåståenden på livsmedel. Syftet har varit att göra en fördjupad analys med utgångspunkt i verkets rapport nr 6/2000 ”Livsmedel för hälsa och långt liv?”. I arbetsgruppens rapport finns förslag till rättsakter för det internationella och nationella arbetet. I rapporten redovisas också en djupare analys av de förslag som presenterats i rapport nr 6/2000, bl.a. hur effekt- och säkerhetsvärdering bör ske och vissa organisatoriska konsekvenser av ett genomförande av förslagen. Dessutom redovisas:

- vissa möjliga vägar att reglera området
- det internationella arbetet efter april 2000
- kommentarer till SNF:s (Swedish Nutrition Foundation) förslag till utökad egenåtgärdsprogram
- vissa konsekvenser för tillsynsverksamheten.

Livsmedelsbranschen har sedan år 1990 haft ett egenåtgärdsprogram: Hälsopåståenden i märkning och marknadsföring av livsmedel. Programmet har hittills varit begränsat till allmänna hälsopåståenden i två steg kring åtta väl etablerade kost–hälsasamband. Det utvidgas fr.o.m. hösten 2001 med möjligheter till produktspecifika fysiologiska påståenden. Det utvidgade egenåtgärdsprogrammet kräver att granskning av den vetenskapliga dokumentationen bakom ett produktspecifikt fysiologiskt påstående (PFP) skall ske av oberoende experter innan produkten sätts på marknaden.

Kommissionen presenterade våren 2001 ett diskussionspapper (SANCO/1341/2001) om hälso- och funktionspåståenden avseende livsmedel. Ett 80-tal olika intressenter, däribland den svenska regeringen, har kommenterat papperet.

Som utskottet tidigare och senast våren 2001 uttalat (bet. 2000/01:MJU12) finns det anledning för riksdagen att även fortsättningsvis noga följa utvecklingen på området. I avvaktan på resultatet av den verksamhet som pågår är utskottet inte berett att föreslå några slutgiltiga eller preciserade ställningsta-

ganden från riksdagens sida. Med hänvisning härtill och till vad som anförts ovan anser utskottet att motion MJ219 (c) yrkande 14 om att förbättra hanteringen av funktionella livsmedel på ett sådant sätt att konsumenterna kan köpa produkterna även under den tid de flyttas mellan olika klasser kan lämnas utan vidare åtgärd.

Inrättande av en europeisk livsmedelsmyndighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fem motioner (kd, c, fp,) om en gemensam livsmedelsmyndighet inom EU och om lokaliseringen av myndigheten.

Utskottets ställningstagande

Kommissionen lade i november 2000 fram förslag om inrättande av Europeiska livsmedelsmyndigheten. Kommissionen har vidare lagt fram förslag till en förordning om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. I förslaget tas frågor upp om bl.a. skydd av hälsa, försiktighetsprincipen, tillvaratagande av konsumenternas intressen, krav på livsmedelssäkerhet och fodersäkerhet, principerna för handel med livsmedel, internationella livsmedelsstandarder och principerna för insyn.

Enligt förslaget om den europeiska livsmedelsmyndigheten skall myndigheten bl.a. fungera som ett medel för att tillämpa de allmänna principerna i livsmedelslagstiftningen, i synnerhet genom att utföra de riskvärderingar som är nödvändiga. Myndigheten bör vidare påta sig rollen av ett oberoende vetenskapligt centrum och utgöra en oberoende källa för information och riskkommunikation. Det är också absolut nödvändigt att garantera myndighetens oberoende, höga vetenskapliga kompetens samt öppenhet och effektivitet.

I betänkandet 2001/02:MJU12 uttalade utskottet att inrättande av en gemensam livsmedelsmyndighet kommer att bli ett värdefullt hjälpmedel i EU:s arbete med frågor som rör livsmedelssäkerhet. Utskottet delade kommissionens och rådets bedömning, att upprättande av en överstatlig myndighet med långtgående befogenheter inte är önskvärd.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ219 (c) yrkandena 3 och 4, U301 (fp) yrkandena 46 och 47 samt MJ526 (fp) yrkandena 7 och 8 i den mån de inte redan kan anses tillgodosedda.

När det gäller lokaliseringen har EU verkat för att de myndigheter som inrättas skall fördelas rättvist mellan medlemsländerna. I sin egenskap av nya medlemmar har Sverige och Finland ännu inte någon EU-myndighet. Finlands regering visade tidigt ett stort intresse för att livsmedelsmyndigheten skulle placeras i Finland och den svenska jordbruksministern har gett Finland sitt stöd för denna ståndpunkt. Beträffande lokaliseringen av livsmedelsmyndigheten strandade diskussionerna vid toppmötet i Laeken i december 2001 på grund av att några medlemsstater motsatte sig att myndigheten skulle

placeras i Helsingfors. Frågan kan därför eventuellt komma att bli föremål för fortsatta diskussioner i ministerrådet. Utskottet föreslår att motionerna MJ213 (c) och MJ520 (kd) yrkande 20 om att placera den europeiska livsmedelsmyndigheten i Sverige tills vidare lämnas utan vidare åtgärd.

Småskalig livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Utskottet erinrar om det uppdrag som riksdagen gav regeringen att återkomma med förslag som kan förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen (bet. 2000/01:MJU12, rskr. 2000/01:159) och förutsätter att regeringen tar upp frågorna i samband med översynen av landsbygdspolitiken under våren 2002. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet fem motioner (m, c) om småskalig livsmedelsproduktion. Utskottet avstyrker även ett antal motioner (s, v, mp och c) om småskaliga och mobila slakterier samt en motion (v) om djurskyddstillsyn vid slakterier.

Utskottets ställningstagande

Småskalig livsmedelsproduktion

Riksdagen gav, med anledning av motionsförslag, regeringen i uppdrag att återkomma med förslag som kan förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Förslagen skall bl.a. syfta till en förenkling av regelverket och skapa bättre förutsättningar för lokal och småskalig livsmedelsproduktion och främja etablering av nya företag inom området (bet. 2000/01:MJU12, rskr. 2000/01:159). Utskottet erinrar om uppdraget och förutsätter att frågorna tas upp i samband med översynen av landsbygdspolitiken under våren 2002. Livsmedelsverket har på uppdrag av regeringen kartlagt svårigheter för småskaliga livsmedelsföretag. Efter en grundlig genomgång av regler och lagstiftning konstaterar verket att det ofta finns möjlighet till undantag för små livsmedelsföretag. Verket har dock lämnat förslag på åtgärder som ytterligare kan öka nyetableringen av och förbättra förutsättningarna för företagen (SLV Rapport 17-2001 Lokal och regional livsmedelsproduktion). Regeringen har även gett Statens jordbruksverk i uppdrag att inom sitt ansvarsområde lämna förslag på för små företag värdefulla regel-förenklingar. Förslagen skall på ett tydligt sätt leda till en minskad administrativ börda för småföretag, inte ge någon negativ nettoeffekt för statsbudgeten samt ha goda förutsättningar att snabbt kunna genomföras. Uppdraget skall redovisas senast den 31 januari 2002.

Merparten av de regler som gäller på de aktuella områdena har sitt ursprung i direktiv och förordningar som beslutats om på EU-nivå. Inom EU pågår förhandlingar om nya gemensamma hygienregler på livsmedelsområdet. En central frågeställning i dessa förhandlingar rör möjligheten till undantag från vissa regler för småskaliga industrier, industrier med geografiskt

betingade nackdelar samt för producenter som använder traditionella produktionsmetoder. Möjlighet till undantag skall grundas på en riskbedömning. I förhandlingarna har man dock ännu inte kommit fram till någon gemensam syn rörande huruvida undantag, eller särskilt anpassade regler, för småskalig produktion skall finnas samt huruvida sådana i så fall skall vara nationella eller gemensamma. Förhandlingarna om de nya reglerna beräknas vara avslutade någon gång under år 2002.

Det finns ett antal av EU medfinansierade åtgärder som skall medverka till att stärka den ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen av landsbygden. Syftet är att åtgärderna skall underlätta och främja en diversifiering av näringslivet på landsbygden genom en ny och konkurrenskraftig användning av de resurser och den kompetens som livsmedelsproduktionen och skogsbruket och därtill knutna verksamheter inte längre behöver utnyttja. Det övergripande målet är att främja fortsatt sysselsättning, tillväxt och bosättning på landsbygden. I denna satsning ingår att stärka lokal och småskalig livsmedelsproduktion samt satsningar inom exempelvis landsbygdsturism. De stöd inom miljö- och landsbygdsprogrammet som direkt kan bidra till lokal och småskalig livsmedelsproduktion är investeringsstöd, vidareförädlingsstöd, kompetensutveckling och projektstöd. Programmet ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och styrs av EU:s förordningar. För programperioden åren 2000–2006 fokuserar Jordbruksverket mer på målen med stöden vid prioriteringen bland ansökningar i stället för att fördela stöden till så många som möjligt inom en bransch. Stödet är inriktat på innovation och småskalig livsmedelsförädling. Hela det nya miljö- och landsbygdsprogrammet är från år 2001 öppet för ansökningar, och delar av programmet har varit öppet i drygt ett år. En första analys och översyn av programmet görs av Jordbruksverket och kommer att presenteras vid årsskiftet. Efter översynen kommer regeringen att ta ställning till eventuella förändringar för att säkerställa att de uppställda målen kan uppnås under programperioden. Utöver miljö- och landsbygdsprogrammet görs andra satsningar på småskalig och lokal livsmedelsproduktion genom program och gemenskapsinitiativ inom ramen för strukturfonderna, såsom Leader-plus och mål 1.

Inom Jordbruksdepartementet har ett arbete inletts med att analysera aktuella frågor kring utformningen av framtidens jordbrukspolitik samt hur de positiva effekter jordbruket bidrar till skall kunna värderas. Detta arbete kommer att ligga till grund för Sveriges position i diskussionen om EU:s framtida jordbrukspolitik. Inom EU verkar Sverige för en jordbruks- och livsmedelspolitik vars övergripande mål bl.a. är att främja en hållbar produktion. Under det svenska ordförandeskapet har ministerrådet (jordbruk) antagit slutsatser som bl.a. innebär att den gemensamma jordbrukspolitikens effekter för miljön och för hållbar utveckling skall bedömas i anslutning till halvtidsöversynen av Agenda 2000 år 2002–2003. Dessutom skall miljökonsekvenserna och konsekvenserna för hållbar utveckling bedömas då nya förslag läggs fram.

I motionerna MJ219 (c) yrkandena 10, 11, 12 och 13 och N27 (c) yrkande 9 anförs bl.a. att det bör inrättas ett program för gårdsbaserad livsmedelsförädling liksom en fond för forskning och utveckling av småskalig livsmedelsproduktion och livsmedelsförädling. Enligt motionerna MJ237 (m) yrkandena 3 och 4, MJ343 (m) yrkande 8 och MJ371 (m) yrkas att reglerna för småskalig livsmedelshantering och livsmedelsförädling skall ses över så att de bättre anpassas till småföretag. Mot bakgrund av det ovan anförda förutsätter utskottet att regeringen kommer att återkomma med förslag som ytterligare förbättrar situationen för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Därmed kan berörda motionsyrkanden nu lämnas utan vidare åtgärd.

Mobila slakterier

I betänkande 2000/01: MJU12 anförde utskottet som sin mening att regeringen i en allmän översyn av förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen även bör belysa ett förändrat regelverk för mobila slakterier.

Regeringen har gett en utredare i uppdrag att bl.a. utreda och föreslå åtgärder för att förhindra onödiga respektive långa djurtransporter samt stimulera slakt av djur för konsumtion nära den plats där de föds upp. Utredaren skall även undersöka förutsättningarna för att använda mobila slakterier nära uppfödningplatsen samt att genom tvingande bestämmelser åstadkomma slakt nära uppfödningplatsen. I detta sammanhang skall även beaktas hygien- och smittskyddsaspekter samt regionalpolitiska och miljömässiga aspekter. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2002 (dir. 2001:15, tilläggsdir. 2001:27)

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att motionerna MJ429 (s), MJ301 (v) yrkande 5, MJ518 (mp) yrkande 13 och MJ338 (c) yrkande 19 om att ett nytt regelverk för gårdsslakterier bör införas för att främja småskalig produktion lämnas utan någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Djurskyddstillsyn vid slakterier

Djurskyddsbestämmelser vid slakt finns i djurskyddslagen (1988:534). Där föreskrivs bl.a. att djur skall skonas från onödigt obehag och lidande när de förs till slakt (11 §). Enligt 14 § första stycket skall djuret vara bedövat när blodet tappas av, och andra åtgärder vid slakten får inte vidtas innan djuret har dött. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens jordbruksverk får dock meddela undantag från föreskriften om bedövning av fjäderfä och kaniner eller meddela ytterligare föreskrifter om slakt och om avlivning av djur i andra fall.

Regeringen och de svenska myndigheterna på djurområdet, i synnerhet Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), har under år 2000 när det gäller bl.a. djurtransporter arbetat med principen att det föreligger ett tydligt samband mellan det sätt på vilket jordbruket och djurhållningen bedrivs och kvaliteten hos de livsmedel som produceras. I oktober uppdrog regeringen åt Jordbruksverket att göra en översyn av befintligt regelverk för

djurtransporter. Uppdraget redovisades i december 2000 och bearbetas för närvarande inom Regeringskansliet för att ligga till grund för en svensk position när det gäller förändringar av EG:s regelverk. Jordbruksministern presenterade i slutet av november 2001 ett tiopunktsprogram för bättre djurskydd och förbättrad djuretik i samband med slakt. Programmet innehåller bl.a. att alla veterinärer skall bli skyldiga att anmäla brister i djurskyddet, även besiktningsveterinärer, att tillsynen skall förbättras samt att småskalig livsmedelsproduktion skall stimuleras. Vidare har regeringen aviserat en proposition om djurskydd och djurskyddsmyndighet som kommer att läggas fram under våren 2002.

Enligt motion MJ301 (v) yrkandena 1, 2 och 3 bör staten ta över huvudansvaret för djurskyddtillsynen vid slakterier. Vidare bör besiktningsveterinärerna och Livsmedelsverket ha ett ansvar att anmäla respektive följa upp brott mot djurskyddslagen liksom att öppenhet bör råda på slakterierna. Med hänvisning till vad som sagts ovan och till den av regeringen aviserade propositionen om djurskydd m.m. föreslår utskottet att berört motionsyrkande lämnas utan vidare åtgärd.

Kontroll för säkra livsmedel/livsmedelssäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (c) om att tillsätta en nationell kommitté för säkra och sunda livsmedel med hänvisning till det arbete som pågår nationellt. Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår ett antal motioner (s, v, c, mp) om livsmedelsproduktionens och livsmedelshanteringens miljö- och hälsoeffekter, tillsyn av nötköttkontrollen, stickprovskontroller och livsmedelstillsynens organisation med hänvisning till gällande föreskrifter och program samt till pågående beredning inom Regeringskansliet. Avslutningsvis avstyrker utskottet en motion (c) om salmonella och två motioner (s, m) om inrättande av ett livsmedelsforskningsinstitut med hänvisning till pågående arbete inom EU och nationellt.

Utskottets ställningstagande

Livsmedelssäkerhet m.m.

Utskottet har i betänkande 2000/01:MJU12 uttalat att det anser att det finns ett samband mellan matvanor och folkhälsa och om vikten av kunskap om mat, miljö och rättvisa. Denna inställning kom också till uttryck hösten 1999 då utskottet behandlade ett antal motioner i frågan (bet. 1999/2000:MJU5). Härutöver vill utskottet åter erinra om den nationella handlingsplan för nutrition som år 1995 fastställdes av regeringen. I samverkan med berörda myndigheter och andra organisationer har Folkhälsoinstitutet och Statens livsme-

delsverk utarbetat dokumentet Nationella mål och strategier för nutrition 1999–2004. Dokumentet, som bygger på den nationella handlingsplanen, anger inriktning och ansvar för de statliga myndigheternas nutritionsarbete. Ordet nutritionsarbete anges som ett sammanfattande begrepp för verksamhet kring mat och matvanor som syftar till bättre folkhälsa. Det förutsätts i dokumentet att miljöfrågor är en naturlig del av detta arbete. En annan grundläggande utgångspunkt är att arbetet skall präglas av att utsatta grupper ges särskild uppmärksamhet. Härutöver arbetar SLV med projektet Ekologiska livsmedel och inventerar kunskapsläget när det gäller mat, miljö och hälsa.

I sammanhanget vill utskottet även hänvisa till Nationella folkhälsokommitténs betänkande Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91) som för närvarande bereds i Regeringskansliet. En proposition är planerad under våren 2002, vilken förväntas innehålla kopplingar mellan goda matvanor och livsmedel. Även inom kommissionen pågår arbete om matvans samband med hälsa. Enligt utskottets bedömning är syftet med motion MJ219 (c) yrkande 2 om behovet av att tillsätta en nationell kommitté för säkra och sunda livsmedel med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Enligt motion MJ422 (v) yrkande 9 bör Folkhälsoinstitutet få i uppdrag att se över sambanden mellan livsmedelsproduktionens och livsmedelshandlingens effekter på den slutliga produktens miljö- och hälsopåverkan samt hur vi i detta sammanhang kan motverka de negativa hälsoeffekterna. I Nationella folkhälsokommitténs betänkande (se ovan) föreslås att Statens livsmedelsverk bör, mot bakgrund av sitt sektorsansvar för livsmedel, utveckla sin information till allmänheten om sambandet mellan kost och hälsa samt att Statens livsmedelsverk, Folkhälsoinstitutet, Konsumentverket, Socialstyrelsen, Skolverket, Naturvårdsverket och Integrationsverket bör arbeta med utgångspunkt från och vidareutveckla strategidokumentet Nationella mål och strategier för nutrition 1999–2004. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår inom området är utskottet inte nu berett att föreslå några preciserade ställningstaganden från riksdagens sida. Utskottet föreslår därför att motion MJ422 (v) yrkande 9 tills vidare lämnas utan åtgärd.

Sedan betänkandet Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61) överlämnats till regeringen fick Statens livsmedelsverk regeringens uppdrag att vidare utreda vissa delar av betänkandet. I slutet av maj 2000 överlämnades verkets utredning Effektivare livsmedelstillsyn – förslag till arbetssätt, organisation och finansiering. Utredningen har varit på remiss och beredning pågår i Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår är utskottet inte berett att nu föreslå någon åtgärd med anledning av de i motion MJ219 (c) yrkandena 5 och 7 framförda kraven om ökade resurser till berörda svenska myndigheter för fler stickprovskontroller och uppdrag om tillsyn av nötköttskontrollen. Motionen avstyrks i berörda delar.

I betänkande 2000/01: MJU12 uttalade utskottet att man förutsätter att regeringen snarast för riksdagen framlägger sådana förslag om livsmedelstillsynens organisation m.m. att kraven på en skärpt livsmedelskontroll kan tillgo-

doses. I det sammanhanget torde de frågor som tas upp i motionerna MJ497 (s) om behovet av att förändra myndighetsstrukturen för att modernisera och effektivisera livsmedelskontrollen, MJ219 (c) yrkande 8 om att livsmedelstillsynen skall behållas på kommunal nivå samt MJ272 (mp) om att kommunerna själva bör få fatta beslut om storleken på tillsynsavgifter för livsmedelstillsynen på ett liknande sätt som gäller för tillsyn enligt miljöbalken komma att beaktas. Utskottet föreslår därför att berörda motionsyrkanden lämnas utan vidare åtgärd.

Salmonella

Inom EU fortsätter arbetet med att bekämpa zoonoser, bl.a. salmonella. Kommissionen lade i augusti 2001 fram en rapport till Europaparlamentet och rådet om de åtgärder som skall vidtas för att bekämpa och förebygga zoonoser (KOM (2001)452 slutlig) inkluderande förslag till direktiv om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen m.m. och till en förordning om bekämpning av salmonella och andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen m.m. Rapporten redogör för den aktuella situationen avseende förekomsten av zoonoser (sjukdomar som överförs från djur till människor) och zoonotiska organismer samt de gällande föreskrifterna inom gemenskapen för bekämpning av zoonoser. Särskild hänsyn tas till de erfarenheter som gjorts under tillämpningen av lagstiftningen avseende specifika zoonoser. Slutsatsen är att det trots vissa framsteg i övervakningen och bekämpningen av zoonoser är nödvändigt att förstärka dessa åtgärder. Översynen av den gällande lagstiftningen bör leda till ett system där mer relevanta och jämförbara uppgifter om förekomsten av zoonoser finns att tillgå för t.ex. riskbedömning. Gemenskapspolitiken för bekämpning av zoonoser i framför allt husdjurspopulationer bör ändras på så sätt att medlemsstaterna är förpliktade att uppnå vissa gemensamma mål för reduktion av zoonotiska patogener. Sätten att uppnå dessa mål bör fastställas och formuleras i nationella bekämpningsprogram. Slutligen behandlas effekterna av det föreslagna nya tillvägagångssättet. Rapporten och de två tillhörande förslagen ingår i den åtgärdsplan som presenteras i vitboken om livsmedelssäkerhet (KOM(1999) 719 slutlig), som antogs av kommissionen den 12 januari 2000.

Förslagen till rättsakterna är under beredning i ministerrådet. Enligt vad utskottet har erfarit verkar Sverige i rådet för att få till stånd strängare regler så att den nivå som finns på salmonellabekämpning i Sverige även skall gälla i övriga EU. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att syftet i motion MJ219 (c) yrkande 6 om att höja ambitionsnivån för arbetet i EU med att minska riskerna för salmonella i allt väsentligt är tillgodosett. Motionen bör därför i denna del inte föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagen.

Livsmedelsforskning

Frågan om inrättande av ett livsmedelsforskningsinstitut med lokalisering till Skåne har återigen aktualiserats (se tidigare bet. 2000/01:MJU12). Med anledning härav har utskottet inhämtat att detta förslag aktualiserades i samband

med den då planerade nedläggningen av kärnkraftverket i Barsebäck. På uppdrag av Näringsdepartementet gjorde NUTEK en utredning om ett eventuellt livsmedelsforskningsinstitut som redovisades den 1 december 1998 (1 PO-98-3851). Diskussioner om ett eventuellt forskningsinstitut förs inom ramen för de s.k. tillväxtavtalen. Mot bakgrund härav föreslår utskottet att motionerna MJ368 (s) och MJ433 (m) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Ekologiska livsmedel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp) om tillsatser i ekologiska livsmedel och nationell och internationell regelutveckling för ekologiska produkter och en motion (fp) om konsumentintresset med hänvisning bl.a. till pågående arbete inom området samt till det arbete som pågår för att förstärka konsumentperspektivet i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Utskottets ställningstagande

Tillsatser i ekologiska livsmedel

För närvarande pågår arbete med att ta fram regler för tillsatser i animaliska ekologiska livsmedel inom såväl EU som Codex Alimentarius. Enligt vad utskottet erfarit utgår Sveriges linje från de regler om tillsatser i icke animaliska livsmedel som redan finns i en tillämpningsförfordning till rådets förordning 2092/91 om ekologisk produktion. I förordningen sägs att endast sådana tillsatser som bevisligen är nödvändiga för framställning av livsmedel eller för att göra dem hållbara får godkännas, och det är den principen som är utgångspunkten för Sveriges ståndpunkt i frågan.

Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ515 (mp) yrkande 11 om tillsatser i ekologiska livsmedel lämnas utan vidare åtgärd.

Ekologiska livsmedel och konsumentintresset

Med anledning av de i motionerna MJ515 (mp) och MJ526 (fp) framförda synpunkterna beträffande konsument- och miljöorganisationernas möjligheter att tillvarata konsumenternas intressen såväl nationellt som internationellt respektive konsumentintressets betydelse i förhållande till producentintresset inom EU vill utskottet anföra följande.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1 volym 11, utg.omr. 23) uttalat att säkra livsmedel är ett område som prioriteras av regeringen och att regeringen därför skall verka för att generellt förstärka konsumentperspektivet i den gemensamma jordbrukspolitiken. Enligt regeringen har de livsmedelsskandaler som inträffat gjort att ansträngningarna att skapa

ett bättre regelverk på området, förbättra möjligheterna att få vetenskapliga underlag till olika beslut och att förbättra livsmedelskontrollen har intensifierats och att konsumenterna skall kunna lita på att de livsmedel de konsumerar är säkra. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag till budget (bet. 2001/02:MJ2, rskr. 2001/02:106 och 2001/02:107). Regeringen har i skrivelse 1999/2000:14 till riksdagen angett att målet inför år 2005 är att den ekologiskt odlade arealen skall fördubblas och att den ekologiska animalieproduktionen bör öka. Detta innebär att 20 % av arealen bör odlas ekologiskt samt att 10 % av antalet mjölkkor och slaktdjur av nöt och lamm bör finnas i ekologisk produktion år 2005. En förutsättning för att målen skall uppnås är att det finns en efterfrågan som motsvarar utbudet. Jordbruksverket har i rapport 2001:11 lämnat förslag till åtgärder för hur målen skall uppnås. Verket bedömer att det kommer att krävas intensifierade insatser för att uppnå de nya målen samt att fokus för insatserna i högre utsträckning bör riktas mot konsumentens sida. Rapporten har remissbehandlats, och en majoritet av remissinstanserna stöder i huvudsak de förslag Jordbruksverket lämnar. Regeringen har bedömt att insatser avseende försök och utveckling samt forskning bör prioriteras inom den ekologiska sektorn. Medel för detta kan bidra till att effektivisera produktionen och bättre tydliggöra den ekologiska produktionens miljöeffekter. Det är angeläget med en ökad kunskapsuppbyggnad inom den ekologiska produktionen. Vidare behöver marknadsföringen och informationen till konsumenterna förbättras. Regeringen har därför i budgetpropositionen för år 2002 föreslagit bl.a. att Konsumentverket tillförs 5 miljoner kronor för sådana åtgärder. I syfte att underlätta genomförandet av åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet och inom olika nationella handlingsprogram för att minimera jordbrukets negativa miljöpåverkan samt maximera dess positiva effekter, har även medel för försöks- och utvecklingsverksamhet avsatts i budgetpropositionen. Riksdagen har i december 2001 beslutat i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen (bet. 2001/02:MJ2, rskr. 2001/02:106 och 107).

Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att syftet med motionerna MJ515 (mp) yrkande 4 och MJ526 (fp) yrkande 10 i huvudsak får anses tillgodosett. Motionerna bör därför lämnas utan vidare åtgärd i berörda delar.

Genteknik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fyra motioner (s, kd) om tillämpningen av försiktighets- och substitutionsprincipen på genteknikens område med hänvisning till pågående arbete inom EU och nationellt. Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår ett antal motioner (s, kd, mp) om riskforskning, ändring av gentekniklagen, genmanipulation av djur, kloning av djur, m.m. Utskottet hänvisar till gällande regler och pågående arbete inom EU samt till pågående beredning inom

Regeringskansliet. Utskottet avstyrker vidare tre motioner (v, mp) om ett moratorium.

Utskottets ställningstagande

Genteknik och försiktighetsprincipen m.m.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare och senast våren 2001 (bet. 2000/01: MJU12) behandlat frågor om genteknik. Genom införandet av miljöbalken (1998:808) kom lagen (1994:900) om gentekniskt modifierade organismer (gentekniklagen) att upphöra att gälla. De regler som behandlar genteknik återfinns numera i 13 kap. miljöbalken. Reglerna tillämpas enligt 1 § vid innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer. Utförliga tillämpningsföreskrifter till 13 kap. miljöbalken finns i förordningen (1994:901) om gentekniskt modifierade organismer och i förordningen (2000:271) om innesluten användning av genmodifierade organismer. De svenska bestämmelserna grundas på motsvarande reglering inom EU. Dessa utgörs av direktiv 90/219/EEG om innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer (med ändringar från den 8 mars 2001 beslut 2001/204/EEG) och direktiv 90/220/EEG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön (ändrat genom direktiv 2001/18/EG, se även ovan Märkning av livsmedel). Det sistnämnda direktivet innehåller också regler om utsläppande av produkter på marknaden. De svenska reglerna är emellertid i någon mån mer omfattande än EG-direktiven när det gäller etiska hänsyn och bestämmelser om innesluten användning av genetiskt modifierade djur och växter.

Inom biotekniken, som omfattar det tekniska utnyttjandet av celler eller cellbeståndsdelar, har på senare år det nya metodområdet, gentekniken, kommit att utvecklas. Genteknik utgör egentligen ett samlingsbegrepp för flera olika metoder för isolering, mångfaldigande och inplanterande av genetiskt material i levande celler. Gentekniken har särskilt kommit att tillämpas inom forskningen och växtförädlingen. Regleringen av gentekniken inom jordbruk och handel är i dag föremål för översyn både inom landet och internationellt. Avtalet för internationell handel med genmodifierade organismer – Cartagena-protokollet om biosäkerhet – undertecknades i maj 2000 i Nairobi. Protokollet bygger bl.a. på försiktighetsprincipen så som den kom att formuleras i juni 1992 i Riodeklarationen om miljö och utveckling. Försiktighetsprincipen har också beaktats vid utarbetandet av de ändringar som gjorts av direktiven 90/219/EEG och 90/220/EEG, som också ligger till grund för de svenska reglerna. De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken innebär att det ställs krav på försiktighetsmått och – vid yrkesmässig verksamhet – bästa möjliga teknik när en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vidare gäller den s.k. produktvalsprincipen även vid användning av biotekniska organismer. Jordbruksverket har meddelat utförliga föreskrifter om bl.a. aktsamhetskraven i författningarna SJVFS 1999:122–124.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att motionerna K426 (kd) yrkande 31 om att försiktighetsprincipen skall tillämpas strikt och MJ434 (s) yrkande 2 om att försiktighetsprincipen skall gälla för livsmedel därför bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd. Även motionerna MJ519 (kd) yrkande 14 och MJ528 (kd) yrkande 1 om substitutionsprincipen bör lämnas utan vidare åtgärd med det anförda.

Bioteknikkommittén lade år 2000 fram betänkandet Att spränga gränser – Bioteknikens möjligheter och risker (SOU 2000:103). I betänkandet lägger Bioteknikkommittén fram förslag om en svensk bioteknikpolitik i 21 punkter. Bland annat framhåller kommittén att det är väsentligt att det finns ett bättre underlag för riskbedömningar från försöksutsättningar än vad som finns för närvarande innan gentekniskt förändrade organismer släpps ut på marknaden. Försöksutsättningar av gentekniskt förändrade organismer i naturen bör därför genomföras och utvärderas på ett vetenskapligt godtagbart sätt för att bygga upp så mycket kunskap som möjligt. Vidare föreslår kommittén att avsiktlig utsättning av genetiskt förändrade organismer med antibiotikaresistentgener i miljön bör upphöra. Kommittén framhåller att den bioteknikrelaterade forskningen måste prioriteras. Vad gäller riskbedömning framhåller kommittén att det bör utvecklas en teknikneutral risk- och nyttabedömning som bör ta hänsyn till risker för människan och miljön och omfatta en etisk prövning. I betänkandet redovisas också de etiska normer som återspeglas i lagstiftning, i internationella deklARATIONER och i andra riktlinjer på bioteknikområdet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet förutsätter att regeringen inom en snar framtid kommer att framlägga förslag om bioteknikrelaterad riskforskning, kloning och patentfrågor i samband med att Bioteknikkommitténs betänkande behandlas. I det sammanhanget torde de frågor som tas upp i motionerna MJ498 (s) i denna del och MJ443 (mp) yrkandena 1, 2 och 3 om riskforskning och testmetoder, MJ528 (kd) yrkande 5 om utveckling av gentekniklagen avseende bl.a. etisk prövning och patent på liv, MJ418 (mp) yrkandena 6 och 7 om förbud mot genmanipulation av djur i livsmedelsindustrin och So635 (mp) yrkande 3 om kloning av djur komma att få sin belysning. Motionerna bör i de aktuella delarna därför inte nu föranleda någon ytterligare åtgärd.

Moratorium

Vid behandlingen av direktiv 90/220/EEG om GMO i juni 1999 åtog sig ett antal länder inom EU ett frivilligt moratorium. Vid miljørådet i oktober 2001 hölls en öppen debatt om kommissionens nya förslag om spårbarhet och märkning (se vidare ovan under Märkning av livsmedel). Sveriges miljöminister konstaterade vid mötet att Sveriges målsättning är att åstadkomma ett fungerande, tillförlitligt och trovärdigt system som möjliggör valfrihet för användare och konsumenter. En brist i det nuvarande systemet är att GMO för s.k. innesluten användning har otillräckliga krav på märkning i dag. I fråga om moratoriet för godkännanden sade miljöministern att det bör finnas ett gemensamt spårbarhets- och märkningssystem innan nya tillstånd ges.

När det gäller frågor om tillfälligt förbud eller moratorium som yrkas i motionerna MJ515 (mp) yrkande 12, MJ518 (mp) yrkande 9 och MJ422 (v) yrkande 8 har utskottet tidigare uttalat (se bet. 1999/2000:MJU12) att det inte finns några lagliga möjligheter att i Sverige införa ett allmänt moratorium eller förbud mot att odla genetiskt modifierade organismer. För närvarande prövas användningen av genetiskt modifierade organismer från fall till fall, och tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att motverka bl.a. hälso- och miljöskador. Enligt vad utskottet erfarit intar Sverige en stor restriktivitet vid bedömningen av genetiskt modifierade organismer. Med det anförda avstyrker utskottet berörda motionsyrkanden.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Miljömärkning av fiske m.m. (punkt 4)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ302 yrkande 5 och avslår motionerna 2001/02:MJ302 yrkande 6 och 2001/02:MJ370 yrkande 8.

Ställningstagande

Fisket runt Sveriges kuster och på svenskt vatten är i dag inte långsiktigt hållbart. Bestånden av ett flertal fiskarter har kraftigt minskat eller kraftigt förändrats till sin sammansättning. I vissa fall är det ett resultat av en kombination av överfiske och negativ miljöpåverkan. Det finns olika miljömärkningar för de flesta produktslag i dag. KRAV-märkt mat blir allt vanligare i affärerna och Bra miljöval finns för alltfler produkter. Tyvärr är fiskprodukter ett område där konsumentmakten i dag inte är tillräckligt stor. Ett sätt att stärka konsumentmakten och göra det möjligt att välja fisk som man vet har fiskats med hållbara metoder vore att införa en märkning av sådan fisk. Kriterierna skulle kunna innefatta fiskemetoder, transport, lagring och krav på att fisken är fångad på ställen där kvoterna är satta med utgångspunkt från vad som är långsiktigt hållbart. En sådan märkning skulle inte bara vara positiv ur ett konsumentperspektiv utan också möjliggöra för de fiskare som använder hållbara metoder att få ut ett större värde för sina produkter. En sådan märkning bör tas fram i samverkan med miljöorganisationer och fiskerinäringen. Vad som anförs i motion MJ302 yrkande 5 bör ges regeringen till känna.

2. Dioxinhalter i fisk (punkt 5)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ370 yrkande 14 och 2001/02:MJ422 yrkande 7.

Ställningstagande

Föroreningar och miljögifter är ett fortsatt allvarligt hot både mot den marina miljön i stort och mot konsumenterna av fiskprodukter. Glädjande minskningar av vissa miljögifter har skett, men fortfarande kvarstår restriktioner för konsumtionen av vissa fiskarter, särskilt från Östersjön. På senare tid har halterna av dioxin i fisk från Östersjön uppmärksamats. Den viktigaste åtgärden i arbetet med att begränsa dioxinhalterna är självklart begränsandet av utsläppen i de mest påverkade områdena. Dessutom är det viktigt att snabbt sätta i gång omfattande provtagningsprogram. Eftersom dioxinhalterna i samma bestånd skiljer sig starkt mellan kön och åldrar kan en möjlighet i vissa fall vara att godkänna vissa fiskar som har lägre halter. Gränsvärdet för dioxin måste baseras på vetenskapliga faktum, och det måste finnas metoder som är säkra och tillförlitliga. Även om ett förbud mot fiske av Östersjöfisk drabbar den svenska fiskerieringen hårt får inte näringsintressen överordnas människors eventuella negativa hälsopåverkan i beslut om gränsvärden för dioxin i livsmedel. Vad som anförs i motionerna MJ370 yrkande 14 och MJ422 yrkande 7 bör ges regeringen till känna.

3. Märkning av produkter innehållande GMO (punkt 6)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ518 yrkande 10 och avslår motionerna 2001/02:MJ434 yrkande 1, 2001/02:MJ498 delvis, 2001/02:MJ515 yrkande 13, 2001/02:MJ518 yrkande 11 och 2001/02:MJ528 yrkande 2.

Ställningstagande

Märkning av genmanipulerade livsmedel skall göras obligatorisk och kopplas till spårbarhetskriterier. Märkningen skall gälla alla livsmedel som innehåller genmanipulerade beståndsdelar. Ett tröskelvärde på 1 % för oavsiktlig kontaminering med GMO är inte acceptabelt. Därmed ansluter vi oss till förslaget i motion MJ518 yrkande 10 om märkning av alla genmanipulerade livsmedel.

4. Märkning av produkter innehållande GMO (punkt 6)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ518 yrkandena

10 och 11 och avslår motionerna 2001/02:MJ434 yrkande 1, 2001/02:MJ498 delvis, 2001/02:MJ515 yrkande 13 och 2001/02:MJ528 yrkande 2.

Ställningstagande

Konsumenternas oro vad gäller genmanipulerade livsmedel måste tas på allvar. Märkning av genmanipulerade livsmedel skall göras obligatorisk och kopplas till spårbarhetskriterier. Märkningen skall gälla alla livsmedel som innehåller genmanipulerade beståndsdelar. Trots ett flertal indikationer på att omärkta produkter innehållande genmanipulerade beståndsdelar säljs i våra livsmedelsbutiker, tycks ingen ta ansvar för detta. Kommunerna har i dag det formella ansvaret för kontroll. Om kommunerna inte har möjlighet att genomföra dessa kontroller bör ansvaret lyftas över till annan instans. Regeringen bör därför låta snabbtreda bristerna i kontrollen av märkning av genmanipulerade livsmedel. Vad som anförts i motion MJ518 yrkandena 10 och 11 bör ges regeringen till känna.

5. En gemensam livsmedelsmyndighet (punkt 8)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ219 yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna 2001/02:MJ526 yrkandena 7 och 8 samt 2001/02:U301 yrkandena 46 och 47.

Ställningstagande

En gemensam marknad kräver gemensamma regler, gemensamma kontroller och, om reglerna inte följs, ett gemensamt sanktionssystem. Livsmedelskontrollen kan mot bakgrund av detta inte enbart ske på nationell nivå. En livsmedelsmyndighet växer nu fram på EU-nivå, men denna myndighet saknar ett helhetsgrepp. Den föreslagna myndigheten lever helt enkelt inte upp till de behov som finns för att säkerställa konsumenternas såväl som producenternas intressen. Den gemensamma myndigheten behöver få befogenheter att ingripa mot de länder som inte sköter sin livsmedelskontroll. EU:s livsmedelsmyndighet måste också bedriva sitt uppdrag i nära samarbete med EU:s veterinärbyrå och EG-kommissionen. På detta sätt kan rådgivning, riskbedömning, riskhantering och sanktioner hanteras inom ramen för gällande regelverk och ge en någorlunda likvärdig livsmedelssäkerhet i hela EU. Jag föreslår därför att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motion MJ219 yrkandena 3 och 4.

6. En gemensam livsmedelsmyndighet (punkt 8)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02: MJ526 yrkandena 7 och 8 samt 2001/02: U301 yrkandena 46 och 47 samt avslår motion 2001/02: MJ219 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Målet bör vara att utforma en gemensam europeisk livsmedelspolitik som gör det möjligt för människor att känna trygghet med vad de äter – oavsett var de befinner sig. En gemensam europeisk livsmedelspolitik är nödvändig för att vi effektivt skall kunna ta itu med dessa problem. Ett strikt och fullständigt säkerhetssystem måste vara lika för alla producenter i alla led i livsmedelskedjan inom hela unionen. Om alla får samma basförutsättningar uppstår inga handelshinder eller skillnader i konkurrenskraft mellan företagen. EU behöver ett gemensamt regelverk för kontroll av livsmedel men efterlevnaden av kontrollen skall ske lokalt, regionalt och nationellt. För att kunna garantera att den nationella kontrollen alltid fyller de uppställda kraven måste det ske en kontroll av kontrollanterna. Därför behövs det en europeisk livsmedelsmyndighet som skall kunna göra ”flygande” kontroller och kunna agera inom ett medlemsland, både för att kontrollera livsmedels säkerheten i sig och för att kontrollera hur den nationella myndigheten sköter sina åligganden. I de fall när ett problem uppstår i ett land och landets egna myndigheter saknar förmåga eller vilja att ta i tu med problemet måste EU:s livsmedelsmyndighet ha juridisk rätt att ingripa, och den bör ges möjlighet att föreslå kommissionen vilka sanktioner som bör tillgripas vid en överträdelse av reglerna. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Lokalisering av livsmedelsmyndigheten (punkt 9)

av Ulf Björklund (kd), Göte Jonsson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Per-Samuel Nisser (m), Eskil Erlandsson (c) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ520 yrkande 20 och bifaller delvis motion 2001/02: MJ213.

Ställningstagande

Sverige har en god livsmedelskontroll och sträng djurskyddslag. Dessutom har vi förskonats från både BSE (s.k. galna ko-sjukan) och mul- och klövsjukan. Vi anser därför att Sverige lämpar sig väl som värmland för en livsmedelsmyndighet på gemenskapsnivå. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Småskalig livsmedelsproduktion (punkt 10)

av Göte Jonsson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ237 yrkandena 3 och 4, 2001/02:MJ343 yrkande 8 och 2001/02:MJ371 samt avslår motionerna 2001/02:MJ219 yrkandena 10–13 och 2001/02:N27 yrkande 9.

Ställningstagande

I vårt land är det alltför många som producerar och förädlar livsmedel småskaligt. Andelen småskaligt producerade livsmedel ökar på marknaden, och fler konsumenter vill ha det som är lokalt producerat. Reglerna för den småskaliga livsmedelshandlingen måste dock ses över. Dagens regelsystem med kommunala försäljningstillstånd i vissa fall för varje enskild kommun hämmar möjligheten till utveckling. Reglerna bör ändras så att det räcker med ett tillstånd för försäljning inom hela landet. Reglerna bör anpassas så att de passar det lilla företaget. Vad gäller ekologisk odling finns det ingen entydig forskning som bekräftar att denna är mer miljövänlig eller ger bättre livsmedel än konventionellt jordbruk. Därför måste det vara marknaden som avgör huruvida produktionen skall ske inom ramen för ekologisk eller konventionell odling. Därmed ansluter vi oss till synpunkterna i motionerna MJ237 yrkandena 3 och 4, MJ343 yrkande 8 och MJ371.

9. Småskalig livsmedelsproduktion (punkt 10)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ219 yrkandena 10–13 och 2001/02:N27 yrkande 9 samt avslår motionerna 2001/02: MJ237 yrkandena 3 och 4, 2001/02:MJ343 yrkande 8 och 2001/02:MJ371.

Ställningstagande

Det växer fram ett allt större intresse för att köpa lokalproducerade livsmedel. Det viktigaste skälet för detta är troligen viljan att köpa mat från producenter man känner till samt miljöaspekterna med minskade transporter. Det är därför nödvändigt med en lagstiftning som inte diskriminerar denna form av livsmedelsproduktion. För att möjliggöra en ökad andel av lokalproducerade livsmedel bör ett program för gårdsbaserad livsmedelsförädling inrättas. Den småskaliga livsmedelsproduktionen och livsmedelsförädlingen måste dessutom få ökade möjligheter till forskning och utveckling. Därför bör en fond för detta ändamål inrättas. Vidare är det nödvändigt att banden mellan konsumenter och producenter stärks genom ett utvecklat samarbete, så att förtroendet för livsmedelsproduktionen ökar. Slutligen bör upphandlingsreglerna ändras så att den som i skolan eller på servicehuset vill äta lokalt producerad mat skall ges möjlighet att göra det. Därmed ansluter vi oss till synpunkterna i motionerna MJ219 yrkandena 10–13 och N27 yrkande 9.

10. Mobila slakterier (punkt 11)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ301 yrkande 5 och avslår motionerna 2001/02:MJ338 yrkande 19, 2001/02:MJ429 och 2001/02:MJ518 yrkande 13.

Ställningstagande

I Sverige har vi höga ambitioner när det gäller djurskyddet. Tyvärr är det inte alltid vi lever upp till dem. Svenska slakterier har visat sig inte alls hålla den standard som vi önskar att de skulle ha. Ett sätt att komma bort från dagens slakterihantering är att i stället skapa goda förutsättningar för småskaliga slakterier och mobila slakterier. Detta skulle kunna innebära en avsevärt bättre situation för djuren vid slakt. Det skulle dessutom innebära kortare transporter, vilket också är positivt ur djurskyddssynpunkt. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Djurskyddstillsyn vid slakterier (punkt 12)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ301 yrkandena 2 och 3 samt avslår motion 2001/02:MJ301 yrkande 1.

Ställningstagande

Besiktningveterinärerna på slakterierna bör självklart också ha ett ansvar att anmäla missförhållanden och brott mot djurskyddslagen. Det är oroväckande att besiktningveterinärerna inte har tagit detta ansvar utan alltför ofta accepterat den kultur som råder på slakterierna och som innebär att djurskyddslagen inte efterlevs. Livsmedelsverket borde ta ett ansvar för att besiktningveterinärerna följer upp och anmäler brott mot djurskyddslagen. Regeringen bör ge Livsmedelsverket detta uppdrag. Det är även nödvändigt att införa en ökad öppenhet på slakterierna. För att garantera möjligheten till insyn i slakteriernas verksamhet bör regeringen se över möjligheten att reglera öppenheten på slakterierna. Vad som anförs i motion MJ301 yrkandena 2 och 3 bör ges regeringen till känna.

12. Livsmedelsproduktionens miljö- och hälsoeffekter m.m. (punkt 14)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ422 yrkande 9.

Ställningstagande

Samhällskostnaderna för de kostrelaterade sjukdomarna är svåra att räkna ut. Enbart sjukvård och sjukfrånvaro orsakad av övervikt beräknas till 6 miljarder kronor per år. Sjukvårdskostnader för vuxendiabetes beräknades nyligen till 7 miljarder kronor per år. Åtgärder har vidtagits på en mängd områden när det gäller att begränsa kemikalieanvändning och frigörelsen av tungmetaller i kretsloppet. Behov finns dock av en studie över relationen mellan kost, hälsa och miljö. Folkhälsoinstitutet bör få i uppdrag att se över sambanden mellan livsmedelsproduktionens och livsmedelshanteringens effekter på den slutliga produktens miljö- och hälsopåverkan samt hur vi i detta sammanhang kan

motverka de negativa hälsoeffekterna. Därmed ansluter vi oss till synpunkterna och förslagen i motion MJ422 yrkande 9.

13. Livsmedelskontroll m.m. (punkt 15)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ219 yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

Att kontrollera att de livsmedel som finns på marknaden är säkra för konsumenterna är mycket viktigt. I tider då livsmedelsmarknaden blir alltmer internationell är det viktigt att Sverige driver på för att andra länder skall sköta sin livsmedelskontroll på ett bra sätt. Bristande kontroll kan drabba konsumenterna i såväl berörda länder som i Sverige då vi årligen importerar stora mängder livsmedel. Berörda svenska myndigheter, främst Livsmedelsverket, bör därför få ökade resurser för att göra fler stickprovskontroller. I spåren av BSE-krisen (galna ko-sjukan) har EU infört nya bestämmelser gällande ursprungsmärkning av nötkött. I Sverige ligger ansvaret för kontrollen av spårbarhet tillbaka till slakteri och enskilda djur på Livsmedelsverket. Centerpartiet anser att det vore angeläget med ett tillsynsprojekt med syfte att kontrollera sambandet mellan köttbiten i disken och det enskilda djuret eller djurgruppen. Livsmedelsverket bör ges i uppdrag att genomföra ett sådant tillsynsprojekt av nötköttskontrollen. Därmed ansluter jag mig till vad som anförs i motion MJ219 yrkandena 5 och 7.

14. Livsmedelstillsynens organisation (punkt 16)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ219 yrkande 8 och avslår motionerna 2001/02:MJ272 och 2001/02:MJ497.

Ställningstagande

Livsmedelsverket har i Rapport 9-2000 föreslagit att livsmedelstillsynen skall förstärkas. Redan förra året ville Centerpartiet att riksdagen skulle avvisa detta förslag. Så blev inte fallet. Vi ser flera tungt vägande och viktiga skäl till att inte förstärka livsmedelstillsynen. Ett förstärkande skulle försäkra

kontakterna mellan tillsynsmyndighet och näringsidkare och andra, som tillsynsmyndigheterna kontrollerar. En sådan utveckling är inte till gagn för livsmedelstillsynen och därmed inte till gagn för konsumenterna. Vad som anförs om att behålla livsmedelstillsyn på kommunal nivå bör ges regeringen till känna.

15. Livsmedelstillsynens organisation (punkt 16)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ272 och avslår motionerna 2001/02:MJ219 yrkande 8 och 2001/02:MJ497.

Ställningstagande

Regeln vid tillsyn av landets myndigheter är att tillsynen skall finansieras av den som får tillsyn. Besluten om storleken på avgiften vid kommunal tillsyn tas av kommunfullmäktige, och man strävar efter full kostnadstäckning. För livsmedelstillsynen är det annorlunda. Där är det kommunen som utför tillsynen men Livsmedelsverket som bestämmer avgiften. Gällande avgifter har legat stilla sedan år 1994. Det här är otidsenligt i ett samhälle där andra tillsynsavgifter förändrats och där den allmänna uppfattningen är att förorenaren betalar, det vill säga den som är föremål för tillsyn. För tillsyn enligt miljöbalken fastställer kommunerna själva årligen avgifternas storlek. Det leder till en mycket högre avgiftsfinansiering och därmed möjlighet att öka tillsynsresurserna. Miljöbalkens införande ledde till att antalet inspektörer ökade kraftigt i kommunerna. En stor del av den ökningen betalas genom ökade avgifter. Om tillsynsavgiften för livsmedelstillsynen hanterades på samma sätt skulle en motsvarande utveckling kunna ske på detta område. Därmed ansluter jag mig till synpunkterna i motion MJ272.

16. Livsmedelsforskning (punkt 18)

av Ulf Björklund (kd), Göte Jonsson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ433 yrkande 1 och avslår motionerna 2001/02:MJ368 och 2001/02:MJ433 yrkande 2.

Ställningstagande

Livsmedelsnäringen genomgår för närvarande stora förändringar. Det gäller såväl nationellt som internationellt. Behovet av mera livsmedelsforskning är tydligt. I Sverige har förändringsprocessen blivit accentuerad av medlemskapet i EU, som förändrat den svenska livsmedelsmarknaden från en nationellt skyddad marknad till en marknad där näringens företag befinner sig i internationell konkurrens. Detta innebär krav på företagen att utveckla särpräglade produkter med höga förädlingsvärden. Detta kan åstadkommas dels genom att produktutveckling marknadsorienteras, dels genom utvecklingen av ny teknik, design och marknadsföring så att de nya produkterna tillgodoser specifika kundgruppers behov. Förutom denna marknadsorientering av produkterna krävs av företagen att de på ett bättre sätt utnyttjar teknik för informationsöverföring och informationsutbyte samt tar vara på de tekniska möjligheter som är under stark utveckling vad gäller marknadskommunikation, förpackningar och logistik. Det anförda bör ges regeringen till känna.

17. Ekologiska livsmedel m.m. (punkt 19)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ515 yrkande 11 och avslår motionerna 2001/02:MJ515 yrkande 4 och 2001/02:MJ526 yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt uppgifter publicerade av Ekologiska lantbrukarna driver det svenska livsmedelsverket i internationella sammanhang en linje om livsmedelstillsatser i ekologiska förädlade produkter som inte är förankrad hos den svenska ekologiska branschen eller hos KRAV. Vi anser att regeringen öppet skall redovisa sin ståndpunkt vad gäller tillsatser i ekologiska livsmedel och att denna ståndpunkt bör vara att sådana tillsatser skall minimeras i enlighet med strävan från de ekologiska organisationerna. Det anförda bör ges regeringen till känna.

18. Ekologiska livsmedel m.m. (punkt 19)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ526 yrkande 10 och avslår motion 2001/02:MJ515 yrkandena 4 och 11.

Ställningstagande

Inom EU har det länge funnits en bestämmelse om konsumentskydd. Amsterdamfördraget har bidragit till att konsumentpolitiken blivit ett eget självständigt politikområde inom EU. Det innebär att all verksamhet och politik som skall utformas och genomföras inom EU måste ta hänsyn till konsumenternas önskemål och behov. Ett stort problem är dock att producentintresset alltför ofta tilldelas större vikt än konsumentintresset. Detta gäller särskilt inom jordbrukspolitiken. Den kraftigt specialiserade jordbruksproduktionen i Europa har medfört negativa effekter på miljön och i några fall äventyrat människors hälsa. Metoderna har också rest allvarliga etiska frågor om förhållandet mellan människa och djur. Sverige bör verka för att konsumentintresset får större vikt i förhållande till producentintresset i EU-samarbetet. Det anförda bör ges regeringen till känna.

19. Ekologiska livsmedel m.m. (punkt 19)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ515 yrkandena 4 och 11 samt avslår motion 2001/02:MJ526 yrkande 10.

Ställningstagande

I budgetförhandlingarna inför 2002 överenskoms att 10 miljoner kronor extra per år skulle satsas på konsumentområdet åren 2002–2004. Miljöpartiet har förutsatt att 3 miljoner kronor per år härav avsätts för kriterieutveckling inom miljömärkning och etisk märkning. Det är bl.a. viktigt med ett ökat samarbete inom International Federation of Organic Agriculture Movements, IFOAM, för att skapa kompletterande gemensamma regelverk. Enligt uppgifter publicerade av Ekologiska lantbrukarna driver det svenska Livsmedelsverket i internationella sammanhang en linje om livsmedelstillsatser i ekologiska förädlade produkter som inte är förankrad hos den svenska ekologiska branschen eller hos KRAV. Miljöpartiet de gröna anser att regeringen öppet skall redovisa sin ståndpunkt vad gäller tillsatser i ekologiska livsmedel och att denna ståndpunkt bör vara att sådana tillsatser skall minimeras i enlighet med strävan från de ekologiska organisationerna. Därmed ansluter jag mig till vad som anförts i motion MJ515 yrkandena 4 och 11.

20. Genteknik (punkt 21)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ418 yrkandena 6 och 7, 2001/02:MJ443 yrkandena 1–3, 2001/02:So635 yrkande 3 samt avslår motionerna 2001/02:MJ498 delvis och 2001/02:MJ528 yrkande 5.

Ställningstagande

I den senaste forskningspolitiska propositionen uttalas att det finns ett stort behov av forskning om ekologiska risker med frisläppande av GMO, bl.a. gavs ett förslag till ett nationellt riskforskningsprogram. Ett sådant nationellt program bör genomföras. Därför bör VINNOVA och FORMAS, i avvaktan på ett riskforskningsprogram, uppmanas att initiera riskforskning inom ramen för ordinarie anslag. Vad gäller stamcellsforskning är det viktigt att bejaka, men det är nödvändigt att denna forskning är fristående vad gäller risker och biverkningar. Därutöver finns det behov av att klarlägga eventuella hälsoeffekter kopplade till konsumtion av genmodifierade livsmedel. Sådan forskning kan ske genom samarbete mellan svenska universitet och Livsmedelsverket. Vad gäller genmanipulation av djur inom livsmedelsproduktionen skall sådan inte vara tillåten. Inte heller import av sådana djur eller import av djur som behandlats med tillväxthormoner eller antibiotika i tillväxtsyfte. Genmanipulation av djur skall endast i undantagsfall tillåtas för medicinsk forskning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

21. Moratorium (punkt 22)

av Jonas Ringqvist (v), Kjell-Erik Karlsson (v) och Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ422 yrkande 8, 2001/02:MJ515 yrkande 12 och 2001/02:MJ518 yrkande 9.

Ställningstagande

Osäkerheten kring GMO är alltför stor för att riskera vår mat och vår miljö. För att hinna få fram bättre vetenskapliga underlag för att bedöma riskerna på både kort och lång sikt samt för att ge mer tid för utformning av system för övervakning av genetiska utsläpp bör ett femårigt moratorium för all kom-

mersiell utsättning av GMO-grödor införs. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Märkning av produkter innehållande GMO

av Ulf Björklund (kd) och Caroline Hagström (kd).

Kunskapen om hur miljö och hälsa påverkas av genteknik är inte tillräcklig. Kristdemokraterna har konsekvent argumenterat för den s.k. försiktighetsprincipen i EU:s politik vad gäller genmodifierade organismer. Det är angeläget att genforskningens stora potential för medicinska, livsmedelstekniska och ekonomiska förbättringar inte motverkas. Men samtidigt åligger det den politiska makten, på såväl nationell som europeisk nivå, att i möjligaste mån skydda medborgarna från oönskade och okända konsekvenser av denna utveckling. Det finns en stor risk att genmodifierade växter sprider sina anlag till närbesläktade arter och stör ekosystemet. Allergiker kan drabbas om en gen från det allergena ämnet återfinns i en vara som vanligtvis inte framkallar allergiska reaktioner. Eftersom riskerna med GMO (genmodifierade organismer) ännu är okända måste de producenter som använder GMO i sina produkter tydligt informera om detta.

2. Mobila slakterier

av Ulf Björklund (kd), Göte Jonsson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Per-Samuel Nisser (m), Eskil Erlandsson (c) och Lars Lindblad (m).

Vi anser att det är angeläget att främja småskalig verksamhet inom livsmedelsområdet. Det kan gälla såväl slakt som förädling och saluföring av livsmedel. Sådan småskalighet kan vara en positivt bidragande faktor när det gäller produktutveckling inom sektorn. Det kan också vara bra sett ur ett konsumentperspektiv. Användandet av mobila slakterier kan också vara en viktig faktor i detta sammanhang, inte minst i glesbygder. Det underlättar också när det gäller att minska antalet långa transporter av levande djur. Vi förutsätter att regeringen behandlar denna fråga på ett positivt sätt när pågående beredningsarbete är avslutat, och att riksdagen då på nytt får ta ställning i frågan.

3. Salmonella

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Eskil Erlandsson (c).

I Sverige har vi lyckats nedbringa förekomsten av salmonella till ett minimum. Det har krävt enorma insatser av bönderna, bl.a. en kraftig utslaktning. Ute på kontinenten ser situationen annorlunda ut. Salmonella förekommer i

rikliga mängder, och majoriteten av de fall som rapporteras i Sverige har smittats utomlands. Ansvaret för att salmonellasmittat kött inte når fram till konsumenterna ligger i sista hand på kommunerna. Genom tillsyn och provtagningar skall konsumentens säkerhet garanteras. Det är därför mycket viktigt att kommunerna får tillräckliga resurser. Under vissa förutsättningar kan vi även göra stickprovskontroller vid våra gränser. Salmonellasmitta är ett problem som vi måste hantera på EU-nivå. Det är ett oeftergivligt krav att EU engagerar sig i detta allvarliga hälsoproblem. Vi anser att regeringen bör höja ambitionsnivån för arbetet i EU med att minska riskerna för salmonella. Under lång tid har svenska staten investerat mycket i att förebygga, kontrollera och bekämpa inhemska djursjukdomar och zoonoser. I och med dessa djurhälsoprogram har den direkta bekämpningen vid akuta sjukdomsutbrott på sikt kunnat hållas nere. Därmed har också statens långsiktiga kostnader kunnat hållas nere eftersom djurägarna har lagbunden rätt till ersättningar vid sådana utbrott. Dessa uppbyggda kontroll- och bekämpningsprogram är grunden i den svenska modellen för god djurhållning och livsmedelssäkerhet. Under ordförandeskapet drev Sverige den förebyggande och proaktiva linjen. Det finns såväl djurskydds- som folkhälsoaspekter! I djurskyddslagstiftningen är djurhälsa en viktig del. Våra djur skall skyddas mot lidande och sjukdom. Ju högre smittryck i djurpopulationen, desto större användning av läkemedel (antibiotika). Resistensproblem ökar i alla led: djur, livsmedel och människor. Därför anser vi det oacceptabelt att majoriteten i riksdagen beslutat om neddragning av resurser beträffande anslaget 42:5 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.

4. Genteknik

av Ulf Björklund (kd) och Caroline Hagström (kd).

Det är varken möjligt eller önskvärt att kräva ett totalstopp för nya GMO-produkter men lagstiftningen måste garantera en tillräckligt säker hantering. Kristdemokraterna anser att det i lagstiftning och förordningar skall finnas föreskrifter om etisk prövning, nyttoprövning, samhällsekonomisk lönsamhet, skadestånd och patent på liv. Den tidigare gentekniklagen var för svag beträffande dessa punkter. Som utskottet påpekar, upphörde gentekniklagen att gälla när miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999. Miljöbalken innehåller i 13 kap. regler för gentekniken. Mer utförliga föreskrifter finns bl.a. i en förordning, jämngammal med den tidigare gentekniklagen. Frågan om patent på liv berör även andra lagregleringsområden. Nuvarande lagreglering kring genteknik garanterar inte en tillräckligt säker hantering av GMO-produkter. Arbete pågår att uppnå större säkerhet i denna hantering. Kristdemokraterna kommer att noga följa frågan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2001

2001/02: MJ213 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en EU-myndighet för livsmedel bör förläggas till Sverige och Uppsala.

2001/02: MJ219 av Agne Hansson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en konsekvent märkning av livsmedel avseende produktionsland, produktionsmetoder, förekomsten av genmodifierade produkter, antibiotika, hormoner, bestrålning, färgämnen och andra tillsatser.
2. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en nationell kommitté kring hur konsumenterna skall kunna tillförsäkras rätten att välja säkra och sunda livsmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en livsmedelsmyndighet på EU-nivå med befogenheter och helhetsgrepp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s livsmedelsmyndighet måste bedriva sitt uppdrag i nära samarbete med EU:s veterinärbyrå och EG-kommissionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till berörda svenska myndigheter, främst Livsmedelsverket, för att göra fler stickprovskontroller.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör höja ambitionsnivån för arbetet i EU med att minska riskerna för salmonella.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Livsmedelsverket bör ges i uppdrag att genomföra ett tillsynsprojekt av nötköttskontrollen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behålla livsmedelstillsynen på kommunal nivå.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett program för gårdsbaserad livsmedelsförädling.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en fond för forskning och utveckling av småskalig livsmedelsproduktion och livsmedelsförädling.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka banden mellan konsumenter och producenter.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av lokal upphandling av livsmedel.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hanteringen av funktionella livsmedel måste ske på ett sådant sätt att konsumenterna kan köpa produkterna även under den tid de flyttas mellan olika klasser.

2001/02:MJ237 av Anne-Katrine Dunker och Ola Sundell (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om livsmedelshanteringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelförändringar för småföretag.

2001/02:MJ272 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsynsavgifter för livsmedelstillsynen.

2001/02:MJ301 av Jonas Ringqvist m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om djurskyddstillsynen av slakterier.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Livsmedelsverkets och besiktningsveterinärernas ansvar att följa upp och anmäla brott mot djurskyddslagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall se över möjligheten att reglera öppenheten på slakterierna för att garantera möjligheten till insyn i slakteriernas verksamhet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för goda förutsättningar för småskaliga slakterier och mobila slakterier.

2001/02:MJ302 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att främja miljömärkt fiske och fiskeprodukter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ta initiativ till miljömärkningssystem av fiske och fiskprodukter inom EU.

2001/02:MJ338 av Agne Hansson m.fl. (c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förenkla regelverket för mobila slakterier.

2001/02: MJ343 av Göte Jonsson m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om småskalig livsmedelsproduktion.

2001/02: MJ368 av Anders Karlsson och Ronny Olander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en etablering av ett livsmedelsforskningsinstitut i Kävlinge.

2001/02: MJ370 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige inom EU verkar för att utformandet av miljömärkningssystemet för fisk stimuleras.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att gränsvärdet för dioxin måste baseras på vetenskapliga faktum och att mätmetoder måste vara säkra och tillförlitliga.

2001/02: MJ371 av Per-Samuel Nisser och Ingvar Eriksson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om småskalig livsmedelsproduktion.

2001/02: MJ418 av Lotta Nilsson Hedström m.fl. (mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot genmanipulation av djur i livsmedelsindustrin.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om import av djur som är genmanipulerade eller har behandlats med tillväxthormon eller antibiotika i tillväxtskyfte.

2001/02: MJ422 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen att näringsintressen inte skall överordnas människors eventuella negativa hälsopåverkan i beslut om gränsvärden för dioxin i livsmedel.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ett femårigt moratorium för utsättning av GMO-grödor bör införas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Folkhälsoinstitutet bör få i uppdrag att se över sambanden mellan livsmedelsproduktionens och livsmedelshandlingens effekter på den slutliga produktens miljö- och hälsopåverkan samt hur vi i detta sammanhang kan motverka de negativa hälsoeffekterna.

2001/02: MJ429 av Per-Olof Svensson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om ett nytt regelverk för gårdsslakterierna.

2001/02: MJ433 av Lars Lindblad m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en satsning på ökad livsmedelsforskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lokalisering av en livsmedelsforskningssatsning till Skåne.

2001/02: MJ434 av Ronny Olander och Siw Wittgren-Ahl (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av alla livsmedel som härstammar från genmodifierade produkter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen skall gälla för livsmedel, dvs. producenten skall kunna bevisa att mat som säljs är ofarlig.

2001/02: MJ443 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föranstaltandet av ett nationellt program för riskforskning om genteknik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vinnova och FORMAS bör uppmanas att snarast initiera satsningar på riskforskning kring GMO inom ramen för befintliga medel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framtagning av testmetoder för t.ex. detektering av förekomsten av GMO i livsmedel.

2001/02: MJ475 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på ursprungsmärkning av alla saluförda köttprodukter.

2001/02: MJ496 av Ulla Wester m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad märkning av livsmedel och konsumenternas möjligheter att välja säkra livsmedel.

2001/02: MJ497 av Ulla Wester m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förändra den föråldrade och uppsplittrade myndighetsstrukturen i syfte att modernisera och effektivisera livsmedelskontrollen.

2001/02: MJ498 av Ulla Wester m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riskforskningens finansiering samt konsumenternas rätt till innehållsdeklarerade livsmedel.

2001/02:MJ515 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av såväl nationell som internationell regelutveckling för ekologiska produkter.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsatser i ekologiska livsmedel.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett moratorium för genetiskt modifierade organismer.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning och kontroll av produkter som innehåller genetiskt modifierade ingredienser.

2001/02:MJ518 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad märkning av livsmedel.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om moratorium för utplantering och försäljning av genmanipulerade livsmedel.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av genmanipulerade livsmedel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bristande kontroll i märkning av genmanipulerade livsmedel.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mobila slakterier.

2001/02:MJ519 av Alf Svensson m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om genteknik.

2001/02:MJ520 av Alf Svensson m.fl. (kd):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsumentintresset inom livsmedelsområdet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den europeiska livsmedelsmyndigheten placeras i Sverige.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen tillsätter en utredning om möjligheterna att ursprungsmärka även annat kött än nötkött.

2001/02:MJ526 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett europeiskt kontrollsystem för livsmedelssäkerhet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en europeisk livsmedelsmyndighet.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av importerat hormonkött.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att konsumentintresset får större vikt i förhållande till producentansvaret i EU-samarbetet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsumentinformation och märkning.

2001/02: MJ528 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om substitutionsprincipen och GMO (genmodifierade organismer).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av livsmedel.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utveckling av gentekniklagen.

2001/02: N27 av Agne Hansson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion i samråd med företrädare från hushållningssällskap, lantbrukarnas organisationer och regionala företrädare.

2001/02: K426 av Alf Svensson m.fl. (kd):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en strikt tillämpning av försiktighetsprincipen i fråga om genmodifierade organismer.

2001/02: U301 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam europeisk livsmedelspolitik.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en europeisk livsmedelsmyndighet.

2001/02: So635 av Gudrun Lindvall (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kloning av djur.